

Tiedote 1/2020

Lukuklaani-tutkimus: Yhteisöllinen lukeminen tukee lukumotivaatiota

LUKUKLAANI
LISÄÄ LUKEMISTA

”Ehkä tärkein asia on antaa lukemiselle konkreettista ja korvamerkittyä aikaa. Siinähan koulu käytännössä osoittaa arvostuksensa lukemista kohtaan. On upea nähdä, miten nuoret rauhoittuvat omien kirjojensa äärelle ja tahtovat jakaa toisilleen jonkun kohdan. Tähän voi koulussa oppia.”

Suomen Kulttuurirahaston Lukuklaani-hankkeen tavoitteena on tukea lasten ja nuorten lukutaitoa sekä lukemista edistävien ympäristöjen luomista. Hankkeen yhteydessä toimiva Lukuklaani-tutkimus kartoittaa kirjallisuuskasvatuksen hyviksi havaittuja menetelmiä ja vielä hyödyntämättömiä mahdollisuuksia perusopetuksessa. Tutkimus toteutetaan Helsingin ja Turun yliopistoissa kaikille alakoulun ja yläkoulun opettajille suunnatuilla laajoilla kartoituskyselyillä, joihin on saatu yli 2000 vastausta. Vuoden 2019 loppuun mennessä kyselyaineistoa on analysoitu kolmessa tutkimusartikkelissa ja jopa 29 opinnäytteessä. Seuraavat keskeiset tulokset perustuvat näihin analyysiin.

Lukuklaani-tutkimus vahvistaa aiempia tuloksia, että lasten ja nuorten lukumotivaatio sekä tottumus lukea pitkiä tekstejä ja kokonaisteoksia heikkenevät. Tutkimuksen alkukartoituksessa 75 prosenttia opettajista arvioi, että heidän oppilailleen viimeksi antamansa lukutehtävä tuotti erityisiä vaikeuksia osalle oppilaista. Lisäksi yli 60 prosenttia yläkoulun opettajista arvioi, että osa oppilaista ei lukenut annettua kirjaa loppuun. Koska vapaa-ajalla luetaan yhtä vähemmän, koulun rooli lukemiseen sitouttamisessa korostuu. Opettajien mukaan tärkeää on lukemiseen konkreettisesti käytetty aika, kuten jokaviikkoinen lukutunti tai oppiainerajat ylittävät lukuprojektit, mikä totuttaa pitkäjänteiseen lukemiseen koulussa.

Kirjallisuuskasvatuksessa on varsin suuria eroja sekä yksittäisten opettajien että koulujen välillä. Luettavien kirjojen määrä vaihtelee erityisesti alakoulussa suuresti, ja suosikkikirjojen kärki on melko kapea. Vaikka luovia ja elämyksellisiä kirjallisuuden käsittelytapoja on runsaasti, kokonaisuudessa painottuvat eniten yksilölliset työtavat. Lukuklaani-tutkimuksen analyysien mukaan yhteisöllinen lukeminen ja luetusta keskusteleminen lukupiireissä innostavat heikosti motivoituneita oppilaita kirjallisuuden pariin. Tulosten valossa kouluissa on syytä panostaa yhteisölliseen lukemiseen ja murtaa lukemisen yksilökeskeistä perinnettä.

Lukeminen kouluissa painottuu kaunokirjallisuuteen äidinkielen tunneilla, muissa aineissa kirjallisuutta luetaan osana opetusta hyvin vähän. Tietokirjallisuuden nykyistä monipuolisempi hyödyntäminen tukee monialaista oppimista sekä kaikissa oppiaineissa tarvittavaa monilukutaitoa. Aineiden välistä yhteistyötä lukemaan innostamisessa on syytä tukea, jotta peruskoulu kehittyi lukevaksi yhteisöksi.

Tulosten mukaan kauno- ja tietokirjallisuuden saatavuus kouluissa on ensiarvoisen tärkeää. Kaupungin- tai kunnankirjastojen käytön ongelmana ovat kuitenkin pitkät välimatkat ja aukioloajat, ja koulu- tai luokkakirjastot taas kaipaavat päivitystä. Lukuinnon herättämiseksi ajankohtaisten lasten- ja nuortenkirjojen täytyy näkyä luokahuoneissa.

Lukuklaani-tutkimusryhmän johtajana toimii professori Pirjo Hiidenmaa, ja yliopistotutkijoita ovat lisäksi Satu Grünthal, Sara Routarinne ja Liisa Tainio. Tutkimuksen koordinaattori on Lotta-Sofia Aaltonen. Yhteydenotot ja lisätietoa: lotta-sofia.aaltonen@helsinki.fi ja blogs.helsinki.fi/lukuklaani

Suomen Kulttuurirahasto on yksityinen säätiö. Se tukee maamme kulttuurielämää myöntämällä apurahoja keskusrahastosta ja 17 maakuntarahastosta tieteen, taiteen ja kulttuurielämän eri aloilla toimiville henkilöille ja yhteisöille. Kulttuurirahastolla on myös omaa kulttuuritoimintaa. Lisätiedot osoitteesta www.skr.fi.